Oude boerderijen op Goeree:

‘Verdampend’ erfgoed Deel VI (slot)

De afleveringen over de historische boerderijen op de kop van het eiland, die tot nu toe zijn verschenen, hebben als rode draad het slagveld onder de oude boerderijen waaraan de omgeving van Ouddorp ooit zo rijk was. Aan de hand van voornamelijk oud fotomateriaal heb ik aangetoond welke typen en varianten er waren en er nu helaas amper nog te vinden zijn. In de laatste 45 à 50 jaar is een onherstelbare bres geslagen in het agrarische erfgoed. Op Goeree valt het grote aantal verdwenen boerderijen op, vaak klein van stuk. Op Overflakkee werd er een opvallende en onherstelbare klap uitgedeeld aan de grote polderboerderijen, die als bakens in het landschap stonden.

Maar, het heeft niet veel zin meer om ‘mokkend’ terug te kijken en te wijzen met de beschuldigende vinger. Andersom: laten we vooruitkijken. Wat hebben we nog aan agrarisch erfgoed overgehouden? Het zal duidelijk zijn geworden dat dit inmiddels bijzonder weinig meer is. Maar er is nog iets over. Laten eigenaren samen met de gemeentelijke en provinciale overheid zich nu vooral actief gaan inzetten voor het behoud van het ons nog resterend agrarisch erfgoed. Zo kan een specifieke subsidieregeling het opknappen of restaureren, kortom het behoud, van boerderijen een flinke duw in de rug geven. En laat de overheid zich dan uitsluitend focussen op de hierna genoemde boerderijen. Dat is namelijk alles wat er op Goeree nog is overgebleven aan historische (van vóór ca. 1890) boerderijen.

Enkele van de 18 nog te noemen hofsteden bevinden zich in goede staat of zijn recent gerestaureerd. Maar bij de meeste blijkt alleen nog maar de voorgevel en de kap zich in een (redelijk) originele staat te bevinden. Zijgevels werden totaal vernieuwd en schuren - zo ze nog aanwezig zijn - hebben vaak niet meer de oude gepotdekselde wanden.

Met dit laatste artikel wil ik ervoor pleiten dat tenminste de gemeentelijke overheid de bewoners probeert te stimuleren tot behoud van hun erfgoed. Dit kan door een financiële ondersteuning te verlenen om in ieder geval de buitenzijde van het historische boerenhuis zoveel mogelijk in de oorspronkelijke staat terug te brengen, of te conserveren. In de praktijk zou het er dan op neer kunnen komen, dat zijgevels opnieuw met oude IJsselsteentjes moeten worden opgebouwd en dat historische raampartijen (met kleine ruitjes én in goede verhoudingen) weer terugkeren.

De nog resterende hofsteden en steetjes zijn het namelijk meer dan waard. En is zo’n (soms gedeeltelijke) wederopbouw van zijmuren en het terugbrengen van authentieke vensters nu zo’n enorme investering? Plaatst dat eens tegenover de luxueuze, nieuwe landhuizen die de laatste jaren overal en nergens worden neergezet? Bij dat soort woningen denkt men de oude sfeer terug te kunnen halen, maar ze zijn vaak ontworpen in verkeerde (historische) verhoudingen en ogen mede daardoor kitscherig. Je kunt ook zeggen dat er bij dat soort huizen sprake is van geschiedvervalsing: er wordt authenticiteit gesuggereerd, maar die bedoelde authenticiteit is er nooit geweest!

Het herstel van een ‘echt’ historisch boerenhuis is vergeleken met hiervoor bedoelde ‘notarishuizen’ ten eerste doorgaans goedkoper en ten tweede historisch honderd procent verantwoord.

In het vervolg van dit slotartikel doen de beelden vanzelf hun eigen verhaal.

1. Het overbekende “Blaeuwe Huus” uit 1650.
In de herbouwde schuur en het gerestaureerde woonhuis bevindt zich al jaren het VVV-kantoor (foto dateert uit het begin van de 20ste eeuw). Dit complex is geen zorgenkind qua onderhoudsstaat.

4. Boerderij “Vissershoek” uit 1675 aan de West Nieuwlandseweg 2.
Thans wordt de boerderij door de nieuwe eigenaar verbouwd en gemoderniseerd, in eigen beheer. De oude roedeverdeling in de ramen zou eigenlijk terug moeten keren, en zo ook de voordeur in de voorgevel. Dan zou het oude huis zich grotendeels weer in oude staat bevinden. De gemeente zou de verbouwing intensief moeten begeleiden. Het is immers een pand uit het laatste kwart van de 17e eeuw en die zijn er niet veel meer op Goeree-Overflakkee.

2. Boerderij “De Klarebeek” uit 1669 aan de Klarebeekweg 4.
Van deze boerderij is alleen nog de voorgevel origineel. Niettemin is de stee, met het losstaande zomerhuis toch nog als monumentaal te kwalificeren. Beide zijmuren en de vensters aan de zuidkant zouden weer in oude staat teruggebracht moeten worden. Dan is hij weer zo goed als authentiek. De stenen schuur is helaas niet meer van historisch belang.

3. Het 17e-eeuwse “Hoagerhuus” aan de Langedijk 3.
Helaas zijn van dit mooie boerenhuis alleen nog de voorgevel en de kap origineel, afgezien van het moderne kamervenster (links in de gevel). De zijmuren van het huis zijn modern. De schuur is ook nog grotendeels in tact, zij het dat de wanden ‘versteend’ zijn. Hier zou het advies zijn: zijgevels weer met oude IJsselsteentjes opbouwen, de oude kamervensters weer terugbrengen en de schuur weer voorzien van houten wanden. Voor dergelijke ingrepen zou de gemeente zich - op een natuurlijk moment in geval van bijvoorbeeld wisseling van eigenaar - hard moeten gaan maken.

5. Het van oorsprong laat 17e-eeuwse “Zeezicht” aan de Oostdijkseweg 81 in de Oostdijk.
Deze boerderij is enkele jaren geleden omgetoverd tot een moderne woonruimte en bevindt zich in een prachtige, gerestaureerde staat (foto dateert van vóór de laatste restauratie). Het is een voorbeeldproject!

>> Kijk snel verder op pagina 10 en 11.